

Nye tendenser i biblioteksrummet

Idékatalog udarbejdet af Signe Foght Hansen og Anne Pørksen

Danmarks Biblioteksskole 2009

Introduktion

Det senmoderne samfund er præget af en hastig udvikling forårsaget af bl.a. informationsteknologien og globaliseringen. Denne udvikling har betydning for folkebibliotekets rolle i samfundet, og det både udfordrer og stiller krav til bibliotekerne, der må agere aktivt for ikke at blive hægtet af.

Bibliotekerne er desuden i stærk konkurrence om opmærksomhed med museer, oplevelsescentre og andre kulturinstitutioner, ligesom det bugner af andre tilbud, som forbrugerne kan vælge mellem. Derfor er bibliotekerne i gang med at redefinere deres roller og profiler for at kunne imødekomme forbrugernes behov. Bibliotekernes nydefinerede roller betyder en forvandling af biblioteksrummet, hvor der fokuseres på indretning og formidling. Da biblioteket er et af de sidste offentlige frirum, har indretningen af biblioteksrummet, så brugerne finder det interessant som fysisk sted, stor betydning.

Kataloget er inddelt i otte temaer, der hver især beskriver nye tendenser indenfor indretning og formidling i biblioteksrummet. Det er et samlet bud på store såvel som små ideer, der kan medtænkes ved nyindretningen af det fysiske rum.

Indhold

Fusion	4
Fleksibilitet	6
Rummelighed	8
Vejviser	10
Shopping	12
Fordybelse	14
Oplevelse	16
Brugerdreven innovation	18
Billedoversigt	20

Fusion

Der er en stigende tendens til, at biblioteker integreres med andre institutioner, så flere funktioner bliver samlet under et tag. Biblioteker kan med fordel slå sig sammen med institutioner som f.eks. kulturhuse, sportshaller, fitnesscentre og indkøbscentre, der tiltrækker mange besøgende.

Bibliotekets beliggenhed midt i et center eller kulturhus kan betyde, at folk tager en runde på biblioteket, når de nu alligevel er i nærheden. Biblioteket bliver mere tilgængeligt, hvis det er integreret med andre institutioner, og sandsynligheden for at tiltrække besøgende, der normalt ikke gør brug af biblioteket, stiger.

Der er også en tendens til, at flere biblioteker kombineres med borgerservice. Hvilke institutioner biblioteker fusioneres med skal give mening i forhold til de demografiske forhold og lokalbefolkningens interesser.

For at markere og synliggøre sig begynder biblioteker i stigende grad at profilere sig som bl.a. livsstilsbiblioteker, læringscentre og familiebiblioteker. De får hermed hver deres identitet og udtryk afhængigt af beboersammensætningen i lokalområdet.

Fleksibilitet

Biblioteksrummet skal være fleksibelt, og det indebærer, at indretningen let kan ændres. Flere biblioteker bruger f.eks. reoler på hjul, der gør, at reolerne nemt kan flyttes rundt, så indretningen ikke bliver statisk. Biblioteker benytter sig af skiftende udstillinger, og ofte befinder de sig også på borde med hjul, der nemt kan flyttes fra rum til rum og dermed ændre bibliotekets udtryk. Skiftende udstillinger er med til at inspirere brugerne.

Lave reoler, hvor alle kan nå øverste hylde, gør rummet mere tilgængeligt. Det samme gælder reoler, hvor man ikke skal ligge på alle fire for at finde materialer på nederste hylde.

Formidlingen af materialer skal også være fleksibel, så det er let at implementere ændringer. Det kan f.eks. ske ved en hel udstillingsvæg, hvor alle materialer har samme farve eller samme tema.

Et fleksibelt bibliotek betyder også længere åbningstider, og at der er åbent alle ugens dage, så alle har mulighed for at besøge biblioteket.

Fleksible biblioteksrum gør, at biblioteker lettere kan følge med tiden og tilpasse sig ændringer og nyeste tendenser.

6

7

8

9

Lewisham

Downham Library

Opening Hours

Monday	9.00am – 10.00pm
Tuesday	9.00am – 10.00pm
Wednesday	9.00am – 10.00pm
Thursday	9.00am – 10.00pm
Friday	9.00am – 10.00pm
Saturday	9.00am – 6.00pm
Sunday	10.00am – 4.00pm

10

11

Rummelighed

Biblioteket skal indrettes efter lokalbefolkningens behov og ønsker. Det skal være rummeligt og indbyde til mangfoldighed, hvilket bl.a. kan gøres ved at have læringscentre, kreative værksteder, læseklubber og andre tiltag, der appellerer til lokalbefolkningen.

Biblioteket skal kunne rumme mange forskellige typer mennesker med hver deres behov og forudsætninger. Børn kræver f.eks. plads til leg og udfoldelse, mens studerende har brug for computere og studiepladser, og andre har behov for et sted, hvor de kan hente oplysninger.

Ikke alle taler dansk og derfor er bl.a. udlåns- og afleveringsautomater på både dansk og engelsk et godt tiltag, der ses på flere biblioteker.

Biblioteksrummet skal fungere som et sted, hvor man kan opholde sig, slappe af og fordybe sig, og hvor det er attraktivt at være i længere tid. Det skal være et frirum mellem arbejde og hjem - det tredje sted. Biblioteksrummet skal være et sted, hvor man ikke kun går hen for at låne eller aflevere materialer.

Flere biblioteker henter inspiration fra byrummet ved at skabe torve, markeder og gader og giver dermed plads til rum med forskellige udtryk.

Der er en tendens til, at flere biblioteker har en café integreret i rummet, mens andre biblioteker har opstillet automater, der tilbyder varme drikke og har indrettet små café lignende hjørner. Det kan være med til, at folk opholder sig længere tid på biblioteket, og at andre netop tager på biblioteket for at få sig en kop kaffe.

12

13

14

15

16

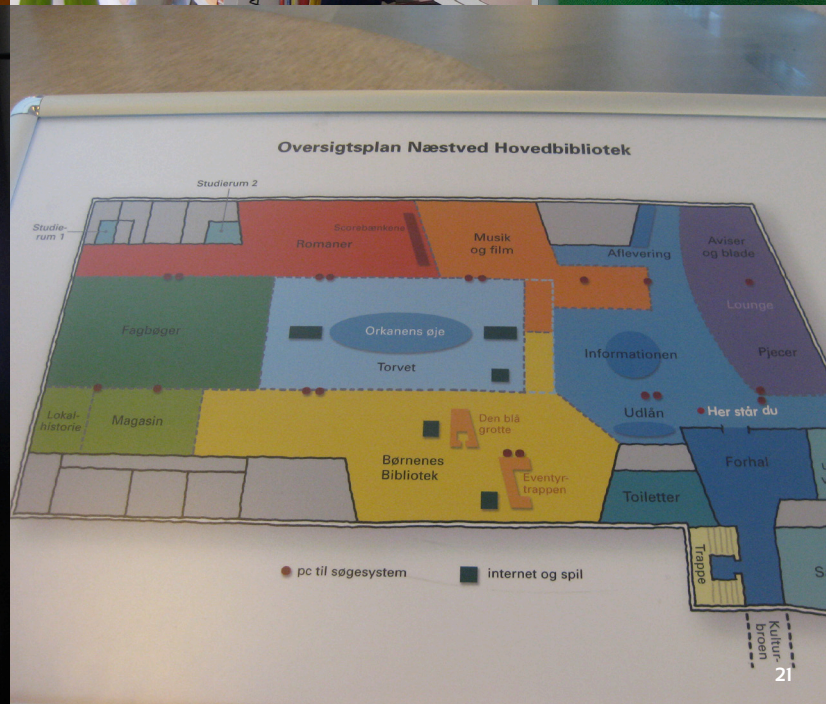
17

Vejviser

Skiltningen er med til at guide brugerne rundt på biblioteket, og derfor er det vigtigt med en tydelig skiltning. Flere biblioteker vælger at have et oversigtskort over biblioteket ved indgangen. Oversigtskortet introducerer de forskellige muligheder, biblioteket indeholder, og gør det mere overskueligt at navigere rundt i rummet.

Der er større fokus på skiltning, og et skilt er ikke længere blot et skilt. Det skal også have et visuelt og æstetisk udtryk, og det skal have en fængende og kreativ overskrift. Sproget ændrer sig, og derfor er der også flere biblioteker, der leger med sproget og nytænker bibliotekernes traditionelle sprogbrug.

Hvert bibliotek har hver deres skiltning og tendensen er, at skiltningen er gennemgående og konsekvent i hele biblioteksrummet. Et ensartet udtryk i skiltningen er mere brugervenligt. Den overordnede tendens indenfor skiltning er minimalistisk og holdt i sort, grå og hvid. Denne type skiltning har et meget tidløst udseende, og derfor er der også en tendens til, at nogle biblioteker går en helt anden vej og vælger en mere farverig og personlig skiltning.

Shopping

Der er en stigende tendens til, at biblioteker henter inspiration fra detailhandlen som f.eks. supermarkeder og boghandlere. Flere biblioteker gør brug af indkøbsvogne og -kurve, så brugerne får fornemmelsen af at shoppe på biblioteket. Cd'er og film kan opstilles som i musikforretningernes "top 20 reoler", hvor forsiderne er udstillet og dermed lokker brugerne.

Sloganer fra detailhandlen som "andre der har købt dette produkt har også købt ..." overføres til biblioteket i form af "netop afleveret" og "noget der ligner". Her kan man blive lokket til lige at tage noget ekstra med hjem.

Biblioteker udstiller i høj grad ny litteratur som det første, man møder, når man træder ind i rummet. Dette er med til at friste brugerne og kan sammenlignes med forretninger, der også udstiller de nyeste varer forrest for at lokke kunder ind i butikken.

Der er en tendens til, at afleveringsautomater og reservede materialer rykker længere ind i biblioteksrummet, hvilket gør, at brugerne skal helt ind i biblioteket og ikke kan nøjes med at opholde sig i indgangspartiet. Det er ligesom i supermarkedet, hvor man skal helt ind i butikken for at aflevere tomme flasker.

24

25

26

27

28

29

Fordybelse

Biblioteket skal skabe rum til fordybelse. Der skal være steder, hvor man kan gemme sig og være sig selv, og hvor der er plads til fordybelse. Det kan gøres i form af hyggekrege, gemmesteder og små afsides steder, hvor der ikke hele tiden går andre brugere rundt. Det skal være steder, hvor brugerne kan være næsten uforstyrret, og hvor der ikke er for meget larm.

Steder til fordybelse skal medtænkes i indretningen, så børneafdelingen eller ungdomsafdelingen med computerfaciliteter f.eks. ikke ligger klods op af avislæsesalen.

Ved hjælp af lytteposter kan man med høretelefoner fordybe sig i musik og ved brug af magelige lænestole og sofaer, kan man fordybe sig i en god bog eller i et magasin.

Både voksne og børn har brug for at kunne fordybe sig og trække sig tilbage, og derfor bør der i biblioteksrummet være steder, der er tilpasset børn og voksnes forskellige behov. Mens det for voksne kan være nok med en stol i et afsides hjørne, har børn ofte behov for en mere hulepræget gemmekrog, hvor de kan sidde helt alene eller sammen med et par andre børn.

Oplevelse

Biblioteket skal være attraktivt for brugerne. Det kan f.eks. være en nyskabende arkitektur med skæve vinkler eller en spændende indretning, brugerne ikke forventer, og som har en overraskende effekt. Biblioteker kan i deres indretning af rummet implementere genstande, der appellerer til brugernes nysgerrighed, så de får lyst til at gå på opdagelse. Det kan betyde, at alene det at bevæge sig rundt i rummet er en oplevelse i sig selv.

Men det kan også være nogle aktivitetstilbud, som bibliotekerne arrangerer. Det kan både være arrangementer, hvor brugerne bliver inddraget og aktivt skal deltage som f.eks. wii-turneringer og tegnekonkurrencer eller arrangementer som foredrag og filmaftener, hvor brugerne kan læne sig tilbage og lade sig inspirere.

Biblioteket kan være med til at skabe rammer for serendipitet - det uplanlagte fund. Det uplanlagte kan ikke planlægges, men biblioteker kan bruge nogle virkemidler i deres indretning og formidling, som gør, at brugerne finder noget, de ikke havde forventet. Bevidst rod kan være en måde at skabe serendipitet. Her kan brugerne gå på opdagelse i rodebunker og få deres nysgerrighed vækket ved ikke at vide, hvad der dukker op.

Mange biblioteker udstiller forsider som blikfang. Formidling af materialer, hvor forsiderne er synlige, gør det nemmere for brugerne at opdage materialer, de ellers ikke ville have fundet.

36

37

38

39

40

41

Brugerdreven innovation

Mange biblioteker er inspireret af brugerdreven innovation, som er et begreb hentet fra erhvervslivet. Brugerdreven innovation handler om at indsamle viden om brugerne samt om brugerinddragelse.

Indsamling af viden om brugernes behov, vaner og ønsker giver biblioteket en idé om, hvad brugerne synes, biblioteksrummet skal indeholde.

Brugerinddragelse på biblioteket indebærer, at brugerne selv er aktive og deltagende. Det kan f.eks. være inddragelse af brugerne i en beslutningsproces, og at der i biblioteksrummet er interaktive tiltag, som brugerne kan interagere med. At brugerne selv får lov til at spille en aktiv rolle, skaber en dialog mellem biblioteket og brugerne, og biblioteket kan trække på gode ideer, erfaringer og råd fra andre områder end netop biblioteksvæsenet. Det skaber en gensidig læring, hvor biblioteket inspirerer brugerne, men hvor brugerne også i høj grad inspirerer biblioteket.

I biblioteksrummet kan der være opstillet interaktive tiltag, som skaber nye formidlingsformer i det fysiske rum. Interaktive installationer opfordrer til leg og skaber oplevelse for brugerne og gør, at brugerne aktivt bliver en del af det fysiske rum.

Der er mange fordele ved at involvere brugerne. Ved at inddrage brugerne og involvere dem aktivt kan bibliotekerne tiltrække nogle nye brugergrupper, der normalt ikke ville være at finde på biblioteket.

42

43

44

45

46

47

Billedoversigt

Næstved Hovedbibliotek	2, 6, 21, 25, 26, 27, 32, 33, 39
Ordrup Bibliotek	5, 19, 31
Gentofte Hovedbibliotek	24, 40
Sundby Bibliotek	13
Østerbro Bibliotek	11, 16, 23c, 29, 41b
Hjørring Bibliotek	1, 12, 18, 30, 36, 42, 43, 44
Københavns Hovedbibliotek	7, 14, 17a, 20, 23a, 23d, 46, 47
Nørrebro Bibliotek	3, 15, 17b, 17b, 34, 41a, 41d
Brønshøj Bibliotek	22, 41c
Idea Store Bow, London	17c, 23b, 28, 35
Idea Store Whitechapel, London	8, 9, 37
Downham Health and Leisure Centre	4, 10
Historiecenter Dybbøl Banke	45
IKEA Gentofte	38